

Krestanská iniciácia¹

Michajlo Dymyd²
UKU Evov

Abstract: The community accepts its new member, the community undertakes the responsibility, the community grows and celebrates. If a birth opens the life dimension of the earthly life then baptism is a new birth into the eternal life. New man incarnated comes out of the mother's womb and is ready for the bath of water and of the Holy Spirit.

Key words: community, preparation, celebration, order

Úvod

Pred desiatimi rokmi ma Pán viedol k iniciatíve viesť nedefiné sväté liturgie pre malé deti spolu s ich rodičmi. Stalo sa tak kvôli tomu, že v niektorých chrámoch v mojom meste členovia kresťanských spoločenstiev nerozumeli túžbe mladej rodiny modliť sa v chráme a mať účasť na svätých tajomstvách spolu s deťmi. Vtedy som ako mladý otec pochopil tento problém veľmi presne. Bol som šťastný, že mi Pán dal kňazstvo pre službu, že som túto službu vykonával ako učiteľ Bohosloveckej akadémie a mohol som nedefinovaný čas venovať upevňovaniu mladých rodín s cieľom, aby sa neskôr stali aktívnymi a odvážnymi členmi svojich farností. Odtiaľ aj malá skúsenosť v Pánovi, ktorý zo mňa robí teológa a dovoľuje mi vyjadrovať sa kvôli podaniu bratom svojho videnia svätej liturgie.

Nižšie podaný text ukazuje krásu a veľkosť osobitej liturgie, počas ktorej sa uskutočňuje Zsvätenie nového kresťana. Ak je každá liturgia opakovaním paschálnej noci vzkriesenia, potom to robí osobitým spôsobom. Napísal som tieto riadky, keďže vyjadrujú moju skúsenosť, ktorá je skúsenosťou Cirkvi, ale nie je všobecne prístupnou tým, ktorí by ju chceli nasledovať. Lebo je známe, že spôsob služby sa získava ani nie tak z knížiek, ako z praxe príkladu staršieho pokolenia.

Veríme a vieme, ako píše prot. Ivan Havaňo, že „*Kristus obnovuje ľudskú podstatu do jej prvotnej podoby. Symbolika krstu*

(gr. *photismos* – prežiarenie) ukazuje, ako sa človek znovu vovádza do svetla jednoty tým, že sa stáva „dieťaťom svetla.“³

Prežiarenie (grécky *photismos*, ukrajinsky *prosviščennja*) – je udelenie sviatostí kresťanskej iniciácie: krstu, myropomazania a Eucharistie. Prijímajú sa súčasne. Sviatosti kresťanskej iniciácie nie sú súkromnou záležitosťou príbuzných, ale celého spoločenstva; je to udalosť, ktorá predstavuje sviatok. Sviatok je udalosť posvätená Bohom, ktorá zušľachtuje človeka.

Spoločenstvo prijíma nového člena, spoločenstvo na seba berie zodpovednosť, spoločenstvo rastie a teší sa. Ak narodenie otvára životný rozmer pozemského života, potom krst je novým narodením do večného života. Nový človek, ktorý sa vtelí, vyjde z matkinho lona, je pripravený na kúpeľ vodou a Svätým Duchom. Za túto pripravenosť človeka, ktorá mu dovoľuje znovu nájsť svoju prvotnú ľudskú dôstojnosť stratenú vinou Adamovho hriechu, a tým pristúpiť k Bohu cez Krista v Eucharistii, vďačíme Kristovmu narodeniu, prostredníctvom ktorého Boží Syn posvätil ľudské telo.

Krst, ako každý pekný sviatok, vyžaduje prípravu. Na počiatku kresťanstva to trvalo najmenej rok a ukončovalo sa paschálnou liturgiou. Momentálne je to trochu inak; príprava na každodennú liturgiu i príprava na krst trvajú krátko.

1. Modlitba pred ikonostasom a obliekanie

Pred začiatkom každej božskej liturgie kňaz v dobrom duševnom stave i fyzickom rozporení sa postaví pred ikonostas a prednáša modlitby, ktoré v ňom vyvolávajú ľútosť nad vlastnými hriechmi a veľkú nádej v Božie milosrdenstvo a vyprosujú požehnanie pre svätú službu.⁴ Potom prechádza cez diakonské dvere ikonostasu do svätyne, trikrát sa klania pred oltárom a bozkáva ho, oblieka sa a umýva si ruky. Obliekať sa znamená obliekať sa do svätého rúcha, prednášajúc pri každej časti rúcha zodpovedajúcu modlitbu. Pri príležitosti kresťanskej iniciácie si kňaz oblieka biele liturgické rúcho. Biela farba je farbou vzkriesenia, krstu. Kresťanská iniciácia je integrálnou časťou paschálnej bohoslužby a iba v takomto chápaní a v takom duchu je potrebné ju slúžiť.⁵

2. Proskomídia

Vo svätyni kňaz začína Božiu službu prípravou darov chleba a vína, ktoré budú neskôr na oltári premenené na Telo a Krv Ježiša Krista a v čase prijímania posvätia tých, ktorí ich budú prijímať. Táto prvá časť liturgie sa nazýva proskomídia. Rehoľný kňaz Meletij Solovij nám jasne hovorí, že: „víno a vodu spolu s prineseným chlebom môžeme považovať za symbol ľudského života“, ktoré sa pripravujú takým spôsobom, aby boli prinesené ako obeta Darcovi Života – Bohu.⁶ Taká symbolika nadobúda zmysel iba pri používaní prosfory pri proskomídií, a vyrezávaní z nich Baránka a menších častíc. Mikuláš Kabasilas písal, že: „prosfora, z ktorej kňaz vyrezáva eucharistického Baránka, predstavuje celý ľudský rod, teda «našu ľudskú hmotu». Kristus ako « prvorodený zo všetkého stvorenia» (Kol 1,15) chcel prijať z tejto ľudskej hmoty svoje telo, aby ho obetoval za hriechy ľudstva. Obrad vyrezávania Baránka z prosfory má symbolizovať práve dobrovoľnú obeť Božieho Baránka.“⁷ Zo svojho uhla pohľadu pokračuje v myšlienke rehoľný kňaz M. Solovij, „častice na diskose, rozmiestnené okolo eucharistického Baránka, symbolizujú mystické Kristovo telo. Okolo Krista stojí zhromaždená celá jeho Cirkev, ktorú získal cenou svojej krvi. Mimovoľne to pripomína to videnie, ktoré mal sv. Ján Teológ a zaznamenal ho v knihe Zjavenia. Videl veľký zástup, ktorý nik nemohol spočítať, zo všetkých národov, kmeňov, plemien a jazykov. Stáli pred trónom a pred Baránkom, oblečení do bieleho rúcha, v rukách mali palmy a mohutným hlasom volali: « Spása nášmu Bohu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi»“(Zjv 7,9 - 10).⁸

3. Modlitba nad tým, ktorý túži po krste

Keď sú diskos a čaša pripravené, ak je v spoločenstve kandidát na prijatie iniciačných sviatostí (prosviščeňa), vtedy kňaz vychádza spoza ikonostasu do predsiene (prítvoru) chrámu, aby ho pripravil ku krstu. Tak ako chlieb, víno a voda sa pripravujú a symbolicky predstavujú každého člena Cirkvi, tak aj krstený je obetovaný spolu s Baránkom na to, aby sa potom zbožštil v čase Eucharistie. Pri dverách chrámu čaká na kňaza celé cirkevné spoločenstvo s kandidátom prosviščeňa. Kedysi príprava na krst trvala rok a viac, dnes sa tento obrad vykonáva v priebehu niekoľkých

desiatok minút. Toho, kto chce byť *prosviščenýj*, predstavujú kňazovi krstní rodičia. Krstený a krstní rodičia tvoria jednu osobu⁹, ktorú Cirkev prijíma do svojho lona: krsti, udeľuje myropomazanie a podáva Eucharistiu. Kňaz zapisuje krstného do Božej knihy života.

Príprava je dôležitou záležitosťou nielen pre kandidáta *prosviščeňa*, ale aj pre celé spoločenstvo, lebo aj ono musí chcieť prijať do svojho lona nového člena. Príprava neexistuje samoúčelne, ale kvôli tomu, aby sa neskôr mohol uskutočniť sviatok, a teda – uskutočnenie udalosti. Takýto sviatok *prosviščeňa* člena komunity sa v plnosti integruje do božskej liturgie. Tento dvojitý rytmus priprav a uskutočnenia udalosti poznamenáva celý náš život a často príprava udalosti nám už dáva okúsiť chuť samotnej udalosti. Tak je to i s každou dobre pripravenou bohoslužbou, ktorá nám dáva predtuchu nášho života v Božom kráľovstve.

Príprava na krst sa začína obrátením sa na východ, ktorý je prevažne smerom k ikonostasu. Mitroformný protopresbyter Roman Galadza píše: *„Kresťania sa modlia obrátení na východ, čo je prispôbením tradičnej židovskej praxe modliť sa smerom k Jeruzalemu. Evanjelium podľa Lukáša 1,79 hovorí, že Kristus prišiel, «a zažiaril tým, čo sedia vo tme a v tóni smrti, a naše kroky upriami na cestu pokoja.» Podľa tradície sa rozumie, že raj je na východe. Západ sa nachádza na opačnej strane, je – smerom Veľkého mora (Stredozemného) a teda – Smrti a Chaosu.“*¹⁰

Kňaz vtedy trikrát dýchne na tvár toho, kto túži po krste a kto stojí neopásaný, bez pokrývky hlavy a vyzutý. Symbol vyzliekania človeka počas prípravy na krst zodpovedá zrieknutiu sa starých myšlienok a skutkov, ktoré nezodpovedajú Božím úmyslom. Starý človek sa znovuzrodzuje v Kristovi a po krste sa oblieka do Krista.

Prot. Galadza ďalej píše: *„Toto vdychnutie je znakom toho, že Boh vdychuje do človeka Svätého Ducha. Takým spôsobom dýchanie na katechumena predstavuje Božský vietor i dýchanie Života, teda Svätého Ducha. Vtedy kňaz robí znak kríža ne čele a na hrudníku krstného a kladie pravú ruku na jeho hlavu modliac sa: «Vládca a Pane, ty, ktorý si! Človeka si stvoril na svoj obraz a podobu, daroval si mu moc nad večným životom a nepohrdol si ním ani vtedy, keď skrze hriech padol, no vtelením tvojho Pomazaného*

pripravil si spásu sveta. Ty si vykúpil toto svoje stvorenie z otroctva nepriateľa, prijmi ho do svojho nebeského kráľovstva. Otvor mu (alebo jej) duchovný zrak, aby v ňom (alebo nej) zažiarilo svetlo tvojho evanjelia. Jeho (alebo Jej) životu daruj za spoločníka svetlého anjela, ktorý ho (alebo ju) bude chrániť pred každým útokom protivníka, pred stretnutím zlého, pred démonom, ktorý útočí napoludnie, a pred zlým mámením»¹¹.

4. Exorcizmus

Potom kňaz trikrát dýchne v podobe križa na ústa, čelo a hrudník dieťaťa, aby z nej vyhnal nečistú silu a kladie ruky na čelo, aby ho ochránil pred pomstou diabla. Keď ruka kňaza sa dotkne krsteného, by ho poznačila križom, už je prítomný diabol, ktorý chce ovládnuť človeka, ktorého si pripísal do vlastníctva. Tento reálny boj môžeme nevidieť alebo nerozumieť mu, jednako existuje.¹²

Kňaz sa modlí za krsteného:

Vyžeň z neho (alebo nej) každého zlého a nečistého ducha, ktorý sa skrýva a hniezdi v jeho (alebo jej) srdci. Ducha lesti, ducha zla, ducha modloslužby a každej chamtivosti, ducha lži a každej nečistoty, ktorá pôsobí podľa diablovej náuky. Urob ho (alebo ju) duchovnou ovečkou svätého stáda tvojho Krista, ctihodnou časťou tela tvojej cirkvi, synom a dedičom (alebo dcérou a dedičkou) tvojho kráľovstva, aby žil (alebo žila) podľa tvojich prikázani, zachoval (alebo zachovala) pečať neporušenú, uchránil (alebo uchránila) rúcho nepoškvrnené, a tak prijal (alebo prijala) blaženosť svätých vo tvojom kráľovstve.¹³

Cirkev ochraňuje človeka, ktorý sa utieka od temnoty k jedinému svetlu, ktorým je Kristus, vkladáním ruky na toho, kto sa chystá ku krstu. Východná teológia, ako aj Sväté pismo a svätí Otcovia, nie iba vyznávajú, že zlo – to je neprítomnosť dobra a poznania, ale že je to aj iracionálna skutočnosť, ktorá je aktívne prítomná v živote človeka a treba s ňou bojovať. Tak spravil Otec, ktorý poslal Syna na smrť na križi, aby premohol zlo. Zosobnený charakter zla – to je diabol.¹⁴

Nástrojmi kňaza sú slovo a dýchanie (dych). Slovo v Cirkvi¹⁵ – je reálna sila, ktorá stvorila nebo a zem. Slovo buduje i rúca. Obrátenie sa k satanovi – to je reálna výzva strašných síl

protivníka. Obrátenie sa k satanovi – je to reálne zaklínanie strašných síl protivníka. Vyháňanie a zaklínanie diabla v mene Krista – to je vyslobodenie človeka a jeho pripojenie do „svetla Evanjelia.“ Dýchanie – predstavuje jazyk, ktorým si slúži Boh i človek. Dýchanie, vietor môže byť pozitívnym, ak je čistým a Božím, ale môže byť aj ničiacim. Dýchanie zahrňuje celého človeka, v každej bunke jeho tela.¹⁶

5. Zrieknutie sa diabla

Keď je diabol vyhnaný z človeka, ten môže urobiť slobodné rozhodnutie. Už po exorcizme slobodný človek môže sa pozrieť na sily zla a môže sa ich zrieknuť, čím si vyberie dobro.¹⁷ Krstený teraz stojí obrátený tvárou smerom na západ (do predsiene), ktorý symbolizuje temnotu, zlo, diabla. Jeden alebo obaja krstní rodičia dvíhajú hore ruky ako znak oslobodenia od každého zbytočného bremena, ktorý krsteného ťahá k zemi. Sloboda – to je výber medzi dobrom a zlom, je to výber života v Bohu, ktorý stvoril človeka pre seba.¹⁸

Kríz sa pýta toho, kto je krstený, trikrát a odpovedajú krstní rodičia: „Zriekaš sa Satana, všetkých jeho skutkov, všetkých je poslov, všetkej jeho služby a všetkej jeho pýchy?“¹⁹ Krstní rodičia (namiesto krsteného) dvíhajú ruky, formálne a definitívne sa zriekajú diabla.

6. Zjednotenie s Kristom

„Keď sa zriekaš satana, – píše sv. Cyril Jeruzalemský, – definitívne tak roztrhneš každé spojenie s ním, i starú zmluvu s peklom, vtedy sa ti otvára Boží raj, vysadený na východe, odkiaľ bol za priestupok vyhnaný náš praotec. Znamená to, že si sa vrátil zo západu na východ, do krajiny svetla.“²⁰

Krstený sa teraz obracia tvárou na východ. Krstní rodičia spúšťajú ruky na znak slobody človeka, ktorý si vybral Boha. Takýto postoj – ide o zverenie svojho osudu do Božej vôle, to je pokora.²¹

Z úst slúžiaceho smeruje ku krstenému dôležitá výzva: „Zjednocuješ sa s Kristom?“. Odpoveď – je to slávnostný sľub, prisaha na dobro, je to vstup do zástupov Kristových služobníkov.

Jednota s Kristom – to je milosť, rozdelenie – je prekliatim, hriechom.²²

7. Kráľ a Pán

Krstený odovzdáva seba a svoj život „kráľovi a Bohu.“ Viera v Pána ako kráľa a Boha predstavuje aktívnu vieru, nie iba poznanie o Bohu, ale vykonávanie jeho prikázaní, životné presvedčenie. Slovo „kráľ“ tu zodpovedá slovu „Pán.“ Kresťan má mať len jedného Pána – je ním Boh. Ak je Boh našim Pánom a Kráľom, potom patríme do jeho kráľovstva už tu na zemi, a toto kráľovstvo protirečí iným kráľovstvám tohto sveta, takže nám zostáva skutočne bojovať zbraňami svetla. Výzbroj svetla – je to nadšenie Svätého Ducha, ktoré môžeme získať v každodennom živote pre pozitívne konanie.²³

8. Vyznanie viery

Teraz kňaz kladie koniec epitračilu na kandidáta krstu a vedie ho do prostriedku chrámu pred ikonostas. Celé spoločenstvo ide za nimi a každý vyznáva Nicejsko-konštantinopolské vyznanie viery. Tu „*poznanie o Kristovi sa má stať poznaním Krista: pravda, ktorí ochraňuje Cirkev a jej Tradícia, sa má stať vierou a životom jej nového člena.*“²⁴ Je to viera v „jediného pravého Boha v Trojici“²⁵:

„*Verim v jedného Boha, Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme, sveta viditeľného i neviditeľného. I v jedného Pána Ježiša Krista, jednorodného Syna Božieho, zrodeneho z Otca pred všetkými vekmi; Svetlo zo Svetla, pravého Boha z Boha pravého, splodeného, nie stvoreného, jednej podstaty s Otcom. Skrze neho bolo všetko stvorené. On pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z nebies. A mocou Ducha Svätého vzal si telo z Márie Panny a stal sa človekom. Za nás bol aj ukrižovaný za vlády Poncia Piláta, bol umučený a pochovaný, ale tretieho dňa vstal z mŕtvych podľa Svätého Pisma. A vstúpil do neba, sedí po pravici Otca. A zasa príde v sláve súdiť živých i mŕtvych a jeho kráľovstvu nebude konca. I v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca [i Syna]. Jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov. V jednu, svätú, všeobecnú, apoštolskú Cirkev. Vyznávam jeden krst na odpustenie*

9. Definitívne zjednotenie sa s Kristom

Po verejnom vyznaní viery kršteného sa odohráva zaujímavý prechod od nedokonavého k dokonavému vidu slovesa, od minulého k prítomnému „zjednocuješ sa“ ku „zjednotil si sa“ s Kristom. Svedčil to o definitívnom a neopakovateľnom rozhodnutí človeka odovzdať sa svojmu Bohu na celý svoj život.²⁷

Tým, že sa človek trikrát spája s Kristom, uctieva si Presväťu Trojicu. Poklona – je to symbol dôstojnosti človeka, ktorý vie dať to, čo patrí Pánovi a Jeho obrazu a podobe vo svete. Poklona – je to sloboda od pýchy, poklona – je to láska a ľudská dôstojnosť, je to zbožštenie. Poklona Najsv. Trojici – to je spečatenie svojej iniciácie (*prosviščeňa*), svojho vyslobodenia z pút satana, svojho uvoľnenia Božou milosťou. Poklona Trojici – to je vyjadrenie života. Poklona Otcovi, Synovi a Svätému Duchu – je prvým znakom kríža, ktorý prináša samotný novopokrstený človek, je to jeho zbraň svetla. Otec povolal človeka k sebe, Syn ho vykúpil a umožnil posvätenie tela, Duch dal silu slobody vôle a vdýchol milosť. Kľaňajúc sa Trojici vchádza človek do tajomstva svojej viery, do ktorého môže iba vchádzať a nazerať.²⁸ Poklona znamená chápanie smrti a vzkriesenia Krista a svojej účasti na tomto tajomstve spásy človeka: „*Tvojmu Krížu, klaniame sa, Vládca a tvoje sväté vzkriesenie oslavujeme.*“²⁹

10. Modlitba

Príprava kršteného a celého spoločenstva sa blíži k momentu pravdy, kedy bude človek ponorený do vody spásy, kedy prijme smrť a vzkriesenie Kristovo. Skutočne sa človek narodil v tele, aby sa mohol narodiť duchom.³⁰ Kňaz sa modlí:

„Vládca, Pane a Bože náš, povolaj svojho služobníka (alebo svoju služobníčku) povie meno ku tvojmu svätému osvieteniu a uznaj ho za hodného (alebo ju za hodnú) tejto veľkej milosti, tvojho svätého krstu. Zmy z neho (alebo nej) to, čo je staré, obnov ho (alebo ju) pre večný život a naplň ho (alebo ju) mocou tvojho Svätého Ducha na zjednotenie s tvojím Kristom, aby nebol (alebo nebola) viac dieťaťom tela, ale dieťaťom tvojho kráľovstva

*Blahovôľou a milosťou svojho jednorodeného Syna, s ktorým si velebený spolu s tvojím presväтым, dobrým a životodarným Duchom teraz i vždycky i na veky vekov.*³¹

Ako je Ježiš synom Otca, je požehnaným v Otcovi so Svätým Duchom, tak i ten, kto sa očistil krstom, je hodný novej – Božej dôstojnosti. Iba Boh môže povolať človeka a dať mu božskú dôstojnosť, iba cez modlitbu Cirkvi (presbytera, rodiny, spoločenstva, Eucharistickej obety) môže sa človek odvážiť na krok sňatia zo seba Adamovho hriechu, aby mohla niesť kríž Pána.

11. Úvodné okiadzanie

Kňaz vstupuje do svätyne a okiadza oltár, svätyňu, ikonostas, krstiteľnicu, ľud. Rehoľný kňaz M. Solovij píše, že: *„Kadidlo – je symbolom úcty k Bohu, ducha obety a modlitby. Práve okiadzanie je vonkajším vyjadrením túžby, aby Boh prijal ľudské modlitby a obety. [...] Obrad úvodného kadenia treba chápať svojím spôsobom ako uvítací akt, teda pozdravením prítomných účastníkov božskej služby. Lebo typikon prikazuje kadieť nie iba [dary,] oltár, svätyňu, ikony, ale tiež prítomných v chráme. A okiadzanie obrazov i okiadzanie ľudí je vyjadrením úcty k nim a zároveň rešpektu.*³²

Kadidlo má tiež „očistnú a posväcujúcu úlohu.“ Služí na vyhnanie zlých duchov, ktorí sa skrývajú hlavne tam, kde sa ľudia snažia uctievať Boha v modlitbe. Požehnávajúc kadidlo, sa kňaz modlí:

„Prinášame Ti kadidlo, Kriste Bože náš, ako príjemnú duchovnú vôňu; Ty ho prijmi na svoj nebeský žertveník a zošli nám milosť Tvojho presväteho Ducha.“

Počas počiatočného okiadzania kňaz (alebo diakon) prednáša kajúci 50. žalm „Zmiluj sa nado mnou, Bože“, ktorý poukazuje na očistnú funkciu kadidla a na to, že: *„Tými zlými duchmi, či démonmi, ktorí sa skrývajú dokonca i na svätých miestach, sú hriechy ľudí. Hriechy znečisťujú dušu – živý chrám samého Boha, a prostriedkami na očistenie duše od hriechov sú: úprimné pokánie, modlitba zo srdca a dobré skutky. Práve toto vyjadruje symbolickým spôsobom obrad počiatočného okiadzania.*³³ M. Solovij ešte píše: *„Kadidlo symbolizuje ducha obety a modlitby zo strany človeka. Prostredníctvom obradu okiadzania kňaz v mene*

ľudí prosi Boha, aby prijal sväté Dary s modlitbami ľudí a vylial na nich svoje milosti. Podobne sa kedysi modlil žalmista, ktorý porovnával svoju modlitbu ku kadidlu: «Moja modlitba nech sa vznáša k tebe ako kadidlo» (Ž 141,2). Tak aj sv. Ján Teológ v jednom zo svojich videní opisuje dvadsiatich štyroch starcov, ktorí padali na kolená pred Baránkom a každý z nich mal harfu a zlaté čaše, plné kadidla, a nimi je modlitba svätých.»³⁴

V chráme sú zapálené všetky sviece ako počas najväčších sviatkov. Protojerej Georgij Čist'akov na túto tému píše: „Ako sa dohora dvíha plameň sviece pred ikonou, tak aj modlitba. Stále smeruje k Bohu, prichádza pod kupolu chrámu spolu s dymom kadidla alebo sa dvíha k nemu pozdĺž línií gotického chrámu.“³⁵

12. Veľká ekténia spolu s ekténiou krstu

Samotný krst sa uskutočňuje v chráme pri krstiteľnici. Začína sa počiatočnou doxológiou, ktoré je iba v troch bohoslužbách: liturgii, sobáša a krste. Je to znak toho, že kedysi krst a sobáš boli stále integrálnou súčasťou liturgie.³⁶ A ich cieľom je viesť človeka do Božieho kráľovstva.³⁷

Po počiatočných prosbách veľkej ekténie sa pridávajú osobitné prosby o posvätenie vody a toho, kto v nej bude krstený:

Aby táto voda bola posvätená mocou, pôsobením a zostúpením Svätého Ducha... .

Aby jej bola zoslaná milosť vykúpenia, požehnanie Jordána... .

Za toho, ktorý (alebo tú, ktorá) teraz prichádza ku svätému osvieteniu, a za jeho (alebo jej) spásu... .

Aby sa stal synom svetla a dedičom (alebo stala dcérou svetla a dedičkou) večného dobra... .

Aby sa táto voda stala preňho (alebo pre ňu) kúpeľom znovuzrodenia, odpustením hriechov a rúchom neporušiteľnosti... .

Za jeho (alebo jej) i naše oslobodenie od všetkého zármutku, hnevu a núdze... .³⁸

Ako Svätý Duch v podobe holubice posvätil vody Jordána pri Ježišovom krste, tak aj teraz prichádza, aby cez vođu krstu premenil človeka z otroka diabla na Božie dieťa, ktoré úplne osvecuje Svätý Duch Božím svetlom.³⁹

13. Modlitba za kňaza

Po modlitbe za vodu sa kňaz modlí aj za seba, nazývajú sám seba „nedôstojným.“ Pred čistotou vody, pred svetlom Svätého Ducha, kňaz chápe svoju ničotnosť a vidí svoje hriechy; prosí, aby napriek nim zostúpila milosť a nikdy neopúšťala toho, kto sa chystá ku krstu: „*a zobraz tvojho Krista v tom, kto sa chce znovuzrodiť skrze mňa nehodného.*“⁴⁰

Svedčí to o tom, že Božia moc prichádza na ľudí cez Cirkev, hoci v jej lone sú aj hriešni ľudia, ktorí nie vždy zodpovedajú svojmu povolaniu. Na druhej strane existuje veľká zodpovednosť celého zhromaždenia, vrátane presbyterov, za to, či spôsob ich života zodpovedá neustále platnej udalosti udelenia sviatosti, alebo je len jej jednorazovým ukázaním. Ak sviatosť pokračuje v živote človeka a rodiny, aj za múrmi chrámu, potom žije a prináša plody v každodennom živote, ale ak získanú slobodu odovzdáme diablu, potom mu budeme patriť sami a budeme k nemu prítahovať aj iných.⁴¹

14. Modlitba na požehnanie vody

Po modlitbe za seba sa kňaz modlí za vodu, aby nebola ako kedysi symbolom potopy, teda smrti, ale aby prinášala ľuďom požehnanie a večnosť ako v Jordáne. Tento moment, kedy sa spomína počiatok sveta a dejiny spásy, sa nazýva anamnézou. Hneď po ňom nasleduje epikléza, teda zvolávanie Svätého Ducha. Anamnéza a epikléza – sú neustálou úlohou Cirkvi tu na zemi.⁴²

Kňaz trikrát dýchne a zvolá: Pokoj všetkým!

Kňaz sa modlí, aby požehnal vodu:

„Pane, všemohúci Bože, Tvorca všetkého viditeľného i neviditeľného, ty si stvoril nebo a zem i more a všetko, čo je v nich. Ty si zhromaždil vody na jedno miesto, ty si zatvoril priepasť a zapečatil ju svojím veľkolepým a slávnym menom, ty si vyzdvihol vody nad nebesia. Ty si upevnil zem na vodách, ty si svojou mocou upevnil more, ty si rozdrvil hlavy hadov vo vodách. Ty si hrozný a kto sa postaví proti tebe? Zhliadni, Pane, na toto svoje stvorenie i na túto vodu a daruj jej milosť vykúpenia, požehnanie Jordána, urob z nej prameň

*neporušiteľnosti, dar posvätenia, prostriedok odpustenia hriechov, uzdravenia chorôb a zničenia démonov. Urob ju neprístupnou nepriateľským mocnostiam a naplň ju anjelskou silou, aby pred ňou zutekali tí, ktorí útočia na tvoje stvorenie. Lebo som vzýval tvoje meno, Pane, meno obdivuhodné, slávne a hrozné pre protivníkov.*⁴³

*„Voda – symbol očistenia, čistoty, pokánia.“*⁴⁴

V náboženskom svetonázore človeka existuje dvojitý obraz vody: *„Základ života, životodarná sila – a základ smrti, ničivá sila.“*⁴⁵
*„Posvätenie vody ... odhaľuje všetky aspekty sviatosti krstu.“*⁴⁶

Kňaz trikrát prosí Pána, aby požehnal vodu: *„Nech sa pod znamením obrazu tvojho kríža zrúti všetky nepriateľské mocnosti.“* A každý raz požehná vodu ponorením prstov a dýchnutím na ňu.

Podľa slov A. Schmemanna: *„Posvätenie vody pred krstom – je epifániou, odkrytím skutočného významu krstu ako kozmického, ekleziologického a eschatologického aktu.“*⁴⁷

Dejiny spásy človeka sa realizujú postupne. Ježiš Kristus premohol sily pekla svojou smrťou na kríži. Človek sa zbavuje zlých síl prostredníctvom znamenia kríža. Diabol sa vyháňa z vody. Je jasné, že človek je vo veľkej miere pod vplyvom prostredia. Svet a všetko materiálne, čo nás obklopuje, je dobré alebo zlé a Cirkev nás učí venovať tomu pozornosť.⁴⁸

15. Modlitba na požehnanie oleja

Olej – ako i voda je symbolom života. Ako voda, tak následne aj telo, pomažú sa olejom, aby sa preukázala ich pripravenosť žiť plnohodnotne, čo znamená spolu s Bohom, pod Božou ochranou, v Bohu. V modlitbe kňaz hovorí o olivovej halúzke v zobáku holuba, ktorá nad Noeho korábom poukazovala na nový život ľudí v Bohu.⁴⁹

Kňaz trikrát dýchne a žehná olej:

„Vládca a Pane, Bože našich otcov, tým, čo boli v Noemovom korábe, poslal si holubicu, ktorá mala v zobáku olivovú ratolesť, znamenie zmierenia a záchrany z potopy, a tak si naznačil v predobrazoch tajomstvo milosti. Daroval si nám plod olivy na naplnenie tvojich svätých tajomstiev a takto si tých, čo boli pod zákonom, naplnil Svätým Duchom, a tých, čo sú pod milosťou, robíš dokonalými. Ty sám

požehnaj mocou, pôsobením a zostúpením tvojho Svätého Ducha aj tento olej, aby slúžil na pomazanie neporušiteľnosti, ako meč spravodlivosti, na obnovenie duše i tela, na odvrátenie každého pôsobenia diabla a na zničenie každého zla pre tých, ktorí sa ním s vierou mažu alebo z neho požívajú na slávu tvoju i tvojho jednorodeného Syna i tvojho presväteho, dobrého a životodarného Ducha teraz i vždycky i na veky vekov.“⁵⁰

16. Požehnanie vody olejom

Keď posvätený olej sa trikrát v tvare kríža zmiešava s posvätenou vodou, ľud spieva: „*Aleluja*“ ako znak radosti a plnosti, lebo celá príroda a celý vesmír stoja pred nami v čase ich stvorenia Bohom a on hovorí, že je dobré to, čo stvoril. Posvätená voda s olejom – sú symbolom pripravenosti sveta dopriať človeku byť „prežiarovým a posväteným“ samotným Bohom. Teraz sa môže priviesť ten, kto má byť pokrstný. Všetko je pripravené: zlé sily sú vyhnané, príroda je v pokoji s Bohom, zhromaždenie je pripravené prijať nového člena, Boh je prítomný.⁵¹

17. Pomazanie tela krstného olejom radosti

Pomazanie svätým „olejom radosti“ telu človeka, každú jeho časť: čelo, prsia, plecia, uši, nohy, vracia jeho nepokazený Boží obraz, keď duša a telo tvoria nedeliteľnú jednotu, keď niet ani štipky zla, ktoré by vo vnútri rozdvajovalo človeka.⁵²

Krstného mažu olejom na čele:

„Boží služobník (alebo Božia služobníčka) povie meno sa pomazáva olejom radosti v mene Otca i Syna i Svätého Ducha, aby sa mu (alebo jej) rozum otváral na pochopenie a prijatie tajomstiev Kristovej viery a na poznanie jeho pravdy teraz i vždycky i na veky vekov. Amen.“

Na prsiach:

„Na uzdravenie duše i tela a na to, aby miloval (alebo milovala) Pána Boha celým svojim srdcom, celou svojou dušou, celou svojou myslou a svojho blížneho ako seba samého (alebo samu).“

Na pleciach:

„Aby ochotne zobral (alebo zobrala) na seba príjemné Kristovo jarmo, radostne niesol (alebo niesla) jeho ľahké bremeno a chránil sa (alebo chránila sa) všetkých telesných žiadostivostí.“

Na ušiach:

„Aby mu (alebo jej) sluch slúžil na počúvanie viery a prijímanie hlasu božského evanjelia.“

Na rukách:

„Aby nepoškvrnene zdvihal (alebo zdvihala) svoje ruky ku svätyni, aby v každom čase konal (alebo konala) spravodlivo a dobrorečil (alebo dobrorečila) Pánovi.“

Na nohách:

„Aby kráčal (alebo kráčala) v šľapajach Kristových prikázani.“

Pomazanie olejom je svojim spôsobom pričlenením základných častí ľudského tela k novému životu v Kristovi. Vytvorenie optimálnych podmienok pre normálne fungovanie organizmu v Božom kráľovstve.

18. Obrad krstu

Krst – je to predovšetkým uvedenie človeka (duše a tela) do Božej milosti, do smrti a vzkriesenia Pánovho. Prijatím krstu človek získava Kristovo dedičstvo. Nie nadarmo krst je spojený so vzkriesením a príprava naň s pôstom a smrťou Ježiša. Nie nadarmo človek je ponorený do vody, aby z nej vstal tak, ako Kristus bol ponorený do smrti, aby vstal z mŕtvych.⁵³

Krst sa uskutočňuje prostredníctvom trojitého ponorenia do vody: tvárou k východu, teda ku ikonostasu. Takáto prax sa vykonáva „v súlade s Bibliou a byzantskými cirkevnými kánonmi.“⁵⁴ Sv. Gregor Nysský vysvetľuje, že: *„tým, že to robíme trikrát, odzrkadľujeme na sebe trojdňovú milosť vzkriesenia.“*⁵⁵ Sv. Gregor ďalej vysvetľuje význam samotného vzývania troch osôb Presvätej Trojice: *„Krstíte ich v mene Otca i Syna i Svätého Ducha (Mt 28,19). Prečo v mene Otca? Lebo je počiatkom všetkého. Prečo v mene Syna? Lebo je Stvoriteľom stvorenstva. Prečo v meno Svätého Ducha? Lebo je vykonávajúcou silou všetkého.“*

Teda kňaz hovorí: *„Krstí sa služobník (alebo služobníčka) Božia v mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Amen.“*

Sv. Gregor Teológ píše: *„Budem ťa krstiť a vyučovať v mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Jedno spoločné meno troch – Boh. Nech symboly a slová ti dajú pochopiť, že si sa zriekol všetkej bezbožnosti, lebo spájaš sa s celým božstvom. Ver, že celý svet,*

*viditeľný i neviditeľný, stvorený Bohom z ničoho a riadený Svrvitelom, zmení sa na krajší [...]. Ver, že Boží Syn, večné Slovo, narodený z Otca pred všetkými vekmi a beztelesne; v posledných dňoch sa narodil ako ľudský Syn kvôli tebe, prišiel z Panny Márie nevýslovným spôsobom a bez poškvrny, lebo niet žiadnej škvrny tam, kde je Boh a odkiaľ je spása.*⁵⁶

Je veľmi dôležité podotknúť, podľa A. Schmemanna, že krst nie je obrazom smrti a vzkriesenia, krst je reálnym prežívaním smrti a je reálnym vzkriesením Pánovým. Krst nie je znakom či prostriedkom, ktorý dáva milosť; krst je milosťou, je „*udalosťou obnovy života v Kristovi, ktorý je milosťou.*“⁵⁷

Pripomína nám pravdivý kresťanský význam smrti. Je to smrť, ktorú Kristus premohol svojou smrťou. Smrť je tu odlúčením sa od Boha. Adam zomrel, lebo chcel byť ako Boh. Kristus premohol smrť, lebo nepodliehajúci smrti chcel zomrieť, aby uskutočnil Božiu vôľu. Človek, stvorený Bohom pre večný život, sa zapisuje do Knihy života, aby žil večne v nebi. Fyziologické zničenie človeka ešte nie je jeho smrťou. Hriech je ostňom, ktorý privádza človeka do smrti a od tejto pravdy krst vyslobodzuje, ak sa stáva životným stavom kršteného. V tomto spočíva skutočnosť, že krst je opakovaním smrti a vzkriesenia Pána v človeku.⁵⁸

V krste sa stretáva vlastná viera, ktorá priviedla kršteného do Cirkvi a viera Cirkvi, ktorá je naplnením Božej vôle. V tomto význame sú napísané slová sv. Pavla v hymne novopokrstených (Gal 3,27): „*Ktorí ste v Krista pokrstený Krista ste si obliekli.*“ Lebo, čo znamená „*v Krista pokrstení, Krista ste si obliekli*“ ak nie prijatie jeho viery, ktorá je pokladom Cirkvi. Viera v Božom chápaní – je plnosť, život, láska. V tomto spočíva tajomstvo, že „iba kvôli slobodnej a všemohúcej Božej milosti vieme, hovoriac slovami sv. Gregora Nysského, že „*táto voda je skutočne pre nás hrobom i matkou [...]*“⁵⁹

19. Oblečenie novopokrsteného do bieleho rúcha

Prot. Roman Galadza píše: „*Práve pokrstený sa oblieka do bielych šiat, ktoré symbolizujú, že je «oblečený v Krista» – biele šaty svätých.*“

„*Kto zvíťazí, ten takto bude oblečený do bieleho rúcha a jeho meno nevymažem z knihy života, ale vyznám jeho meno pred svojím*

Otcom a pred jeho anjelmi" (Zjv 3,5). „[...] oprali si rúcha a zbielili ich v Baránkovej krvi. Preto sú pred Božím trónom a dňom i nocou mu slúžia v jeho chráme. A ten, čo sedí na tróne, bude prebývať nad nimi" (Zjv 7, 14 –15). Toto oblečenie [stichar] nosí celé duchovenstvo počas bohoslužieb, tak ako základnú časť odevu každého kresťana.⁶⁰

Počas obliekania spieva spolu so zhromaždením: „Boží služobník (alebo Božia služobníčka) (povie meno) si oblieka rúcho spravodlivosti v mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Amen.“⁶¹ A. Schmemmann píše, že obrad oblečenia novopokrsteného do bieleho odevu: „Ukazuje a preto zvestuje nám radikálnu novinku tej čistoty a spravodlivosti, tohto nového duchovného života, pre ktorý sa pokrstený narodil počas tohto trojitého ponorenia do vody, a ktorý bude teraz nášho vložený «pečaťou daru Svätého Ducha».“

Biely odev, do ktorého sa novopokrstený oblieka, je symbolom odevu, do ktorého bol oblečený Kristus na hore Tábor, keď ho apoštoli Peter, Ján a Jakub uvideli po jeho premenení. Biely odev je symbolom čistoty srdca, ktorá zodpovedá vnútornej čistote a ktorá sa protivi dvojitému štandardom – jedného cirkevného a iného občiansko-profesného života. Je symbolom ľudskej podstaty, ktorá v sviatosti získava svoju plnosť, a teda jasnosť. Prírodná dôstojnosť človeka je jej prebývanie v svetlom rajskom odevu. Biele svetlé rúcho ukazuje na vnútorný obsah toho, čo sviatosť vytvára v človeku a s človekom. Prostredníctvom zrieknutia sa, očistenia, slobodné rozhodnutie, krst, človek obnovuje svoju prvotnú Božiu dôstojnosť, a táto Božia čistota, do ktorej je odetý, ho uschopňuje k prijatiu nového Božieho daru – samého Boha vo Svätom Duchu.⁶²

20. Kňaz si umýva ruky

Rehoľný kňaz M. Solovij píše, že kňaz si umýva ruky „na znak toho, že chce byť čistý a s čistým svedomím sa chystá „dobrorečiť“ Bohu a „rozprávať“ o jeho divoch.“⁶³ Umývanie rúk po krste je znakom pre každého, aby sa zamyslel nad významom očistenia od hriechu, ktoré sa práve uskutočnilo prostredníctvom ponorenia do krstného kúpeľa. Nie je to vonkajšia, ale vnútorná špina, o ktorej sa hovorí. Sv. Cyril v Mystagogických katechézach napísal: „Toto umývanie rúk je symbolom, že sa máme očistiť od

hriechov a neprávosti, lebo ruky sú symbolom našich skutkov a ich umytím chceme ukázať čistotu a nepoškvrnenosť našich skutkov. Tú istú myšlienku vyjadruje Dávid, hovoriac: «V nevinnosti si ruky umývam a kráčam okolo tvojho žertvenníka, Pane» .⁶⁴

21. Podanie zapálenej sviece

Sviečka sprevádza človeka pri každom dôležitom životnom momente: sobáš, kňazskom svätení, pohrebe. Na liturgii vopred posvätených darov kňaz žehná ľud sviečkou so slovami: „*Svetlo Kristovo osvecuje všetkých.*“⁶⁵ A Obrad pochovávaní (pohrebu) nám predstavuje také videnie samotného krstu spojené so svetlom: „*Zažiaril si svetu z Panny, Kriste Bože a skrze ňu si zjavil synov svetla, zmiluj sa nad nami.*“⁶⁶ Zapálené sviečky v ich rukách slúžia ako znak duchovného prežiarenia. A. Potapenko píše, že: „*Mäkkosť vosku je znakom dobrovoľnej obety človeka Bohu, vyjadrením pripravenosti k poslušnosti Bohu. Horenie sviečky – to je smerovanie človeka k zbožšteniu, premenene človeka na novú osobu. Sviečka je tiež svedectvom viery, toho, že človek patrí do Božieho svetla. Výraz «jeho sviečka horí jasne» znamená «žije spravodlivým, cnostným životom» .⁶⁷*

Sviečka sprevádza veriacého človeka od krstu do pohrebu vrátane sobáša. Je symbolom pripravenosti človeka stretnúť sa s Bohom, bez ohľadu na čas a miesto, kedy on rozhodne zavolať si ho k sebe. „*Sviečka – je to božské svetlo, ktoré svieti vo svete, emblém Krista, Cirkvi, milosti, viery, je to duchovná radosť, cnosť, osvetlená láskou.*“⁶⁸

Takúto sviečku kňaz podáva novopokrstenému (krstným rodičom) do pravej ruky so slovami: „*Prijmi túto horiacu sviecu a po celý svoj život sa usiluj o svoje prežiarenie svetlom viery a dobrých skutkov, aby si mohol (alebo mohla), keď príde Pán, radosne mu vyjsť v ústrety so všetkými svätými, bez prekážok vstúpiť do paláca jeho nebeskej slávy a kraľovať s ním na nekonečné veky. Amen.*“

22. Modlitba pred myropomazaním

Teológ R. Galadza píše: „*Myropomazanie – sviatosť, počas ktorej krstený získava Svätého Ducha – tak isto, ako apoštoli v deň Päťdesiatnice. Myropomazanie sa uskutočňuje po krste, lebo nie je*

možné získať krst a neprijať pritom Svätého Ducha. V Skutkoch apoštolov Peter povedal apoštolom: «Robte pokánie a nech sa dá každý z vás pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov a dostane dar Svätého Ducha» (Sk 2, 38).

Biskup Kallistos Ware učí, že vo svätej sviatosti myropomazania sa pokrstený stáva človekom, teda milovníkom v pravom zmysle slova, plnoprávnym členom spoločenstva Božích ľudí. „Prostredníctvom myropomazania sa každý člen Cirkvi stáva prorokom a získava miesto vedľa Krista.“ Cituje tak Prvý list apoštola Jána 2, 20: „Ale vy máte pomazanie od Svätého a viete to všetci.“⁶⁹

Kňaz sa modlí:

„Požehnaný si, Pane, všemohúci Bože, prameň dobra, Slnko spravodlivosti. Ty si dal skrze zjavenie svojho jednorodeného Syna a nášho Boha zažiarit svetlu spásy tým, čo boli vo tme. Nám nehodným si daroval blažené očistenie vo svätej vode a božské posvätenie v životodarnom pomazaní. A teraz si sa rozhodol znovuzrodiť skrze vodu a Ducha svojho novoosvieteného služobníka (alebo svoju novoosvietenú služobníčku) (povie meno) a daroval si mu (alebo jej) odpustenie dobrovoľných i nedobrovoľných hriechov. Ty sám, Vládca, dobrotivý Kráľ všetkého, daruj mu (alebo jej) aj pečať daru tvojho svätého, všemocného a poklonami uctievaného Ducha i účasť na svätom tele a drahocennej krvi tvojho Krista. Zachovaj ho (alebo ju) v tvojom posvätení, upevni ho (alebo ju) v pravej viere, vysloboď od Zlého i všetkých jeho počinaní. Stráž svojou spasiteľnou bázňou jeho (alebo jej) dušu v čistote a spravodlivosti, aby ti bol milý (alebo bola milá) každým svojím skutkom i slovom, a tak sa stal synom a dedičom (alebo stala dcérou a dedičkou) tvojho nebeského kráľovstva.“

23. Pomazanie svätým myrom

Novopokrstený získava samotného Svätého Ducha a tento dar sa zapečatuje, aby bol neustále pripojený k tomu, kto ho získal ako dar. Je to tak isto, ako život získava človek od Boha, aby žil večne, tak isto Boh kvôli Kristovmu narodeniu, ktoré pripravilo človeka k novému narodeniu v krste, človek získava dar Svätého Ducha,

ktorý sa udeľuje ako „pečať“, teda naveky, na posilnenie večnej slobody, získanej narodením.

„Ako dar získavame toho, koho Kristus a iba Kristus má v podstate: Svätého Ducha.“⁷⁰

Kňaz maže pokrsteného svätým myrom, robí znak kríža na čele, očiach, nose, ústach, ušiach, prsiach, rukách a nohách so slovami: *„Pečať daru Svätého Ducha. Amen.“*

A. Schmemmann píše, že: *„Svätý Duch, keďže je Kristovým Duchom, dáva nám Krista a Kristus, keďže Svätý Duch je jeho životom, nám dáva Ducha.“⁷¹*

V krste Boh vracia človeku jeho podstatu a v myropomazaní jej dáva dodatočný dar, robí človeka Bohom. Je veľmi dôležité si všimnúť, že Boh dáva človeku dar samého seba a keďže získavame Kristovho Ducha, získavame Krista, a Kristus je Kráľom, Kňazom a Prorokom, teda každý sa stáva kráľom, kňazom a prorokom.⁷²

Myropomazanie je darom Svätého Ducha a Syna. Duch – to je Duch Syna, on nám odovzdáva Syna vo svojej plnosti a Syn, nakoľko vlastní Ducha, nám znovu odovzdáva Ducha. Takým spôsobom sa stávame účastníkmi Božej svätosti. Táto svätosť je pre nás bielym odevom, táto svätosť, na ktorú sme sa premenili a ktorá je cieľom nášho života. Keď sa pomocou Ducha budeme vracat' ku Kristovi a budeme žiť vo sviatostiach, potom pomocou tejto jedinej svätosti budeme môcť premieňať sa, pripodobňovať sa Bohu a žiť v Kráľovstve a pre Kráľovstvo.⁷³

24. Hymnus novopokrstených

Po myropomazaní veriaci trikrát spievajú hymnus novopokrstených *„Ktorí ste v Krista pokrstení, Krista ste si obliekli. Aleluja“⁷⁴*, a kňaz berie pokrsteného a vedie ho v sprievode okolo krstiteľnice a tetrapodu. Je to ten istý sprievod, ktorý sa koná počas paschálnej liturgie, keď skoro ráno veriaci obchádzajú trikrát chrám a potom pred „kráľovskými dverami“ chrámu a slovami „Kristus vstal z mŕtvych“ vchádzajú do chrámu, aby v ňom slávili Eucharistiu, ktorú budú prijímať.⁷⁵

A. Schmemmann píše, že: *„nahradenie Trojsvätej piesne na Paschu krstným hymnom vchodu jasne ukazuje, že v mysli a praxi prvotnej Cirkvi bol krst organicky spätý s eucharistickým zhromaždením, svoje naplnenie videlo vchodom do chrámu*

a účasťou na Eucharistii, a že sprievod po krste a vchod do chrámu boli začiatkom slávenia Cirkvou Kristovho vzkriesenia [...]. A v podstate znovuzrodenie v krste a pomazanie Svätým Duchom otvárajú dvere do toho Kráľovstva, dvere, ktoré boli zamknuté hriechom a ľudským zrieknutím sa Boha [...]. Krst sa skutočne realizuje ako eucharistický sprievod do chrámu kúčasti na Kristovej Pasche.⁷⁶

25. Apoštol

Čítaniu apoštola predchádza krátky verš nejakého žalmu, ktorý nazývame prokimen.⁷⁷ Mikuláš Kabasilas na otázku, prečo čítame najprv apoštol a hneď po ňom sväté evanjelium, odpovedá, že sa tak robí preto, že Kristus najprv poslal apoštolov, aby kázali a až potom sám kázal. „Potom si Pán vyvolil iných sedemdesiatich dvoch a po dvoch ich poslal pred sebou do každého mesta a na každé miesto, kam sa sám chystal ísť“ (Lk 10, 1).⁷⁸

V našej praxi liturgii pre mladé rodiny s malými deťmi, keďže chlanci môžu poslúhovať, aktívne pomáhať kňazovi za ikonostasom, považujeme za dobré, aby sa dievčatá pripravovali na svoju evanjelizačnú prácu a svedectvo v spoločnosti prostredníctvom pomalého a jasného čítania apoštola. Robia to tak tvárou k ľuďom. Rehoľný kňaz M. Solovij takúto prax vysvetľuje takto: „Kedysi sa Sväté pismo čítalo tvárou k ľuďom. U nás sa tento zvyk zachováva iba pri čítaní svätého evanjelia a prvotný zvyk čítať aj apoštol tvárou k ľuďom sa zachoval iba v niektorých oblastiach Grécka. Bezpochyby tento spôsob čítania apoštola viac zodpovedá duchu liturgie a cieľu, kvôli ktorému ho na liturgii čítame. Pri čítaní apoštola tvárou k ľuďu získava počiatkový výraz «bratia» väčší zmysel a význam [...]».⁷⁹

Počas kresťanskej iniciácie sa číta apoštol k Rimanom (6, 3 – 11): „Alebo neviete, že všetci, čo sme boli pokrstení v Kristovi Ježišovi, v jeho smrť sme boli pokrstení? Krstom sme teda s ním boli pochovaní v smrť, aby sme tak, ako bol Kristus vzkriesený z mŕtvych Otcovou slávou, aj my žili novým životom. Lebo ak sme s ním zrástli a stali sa mu podobnými v smrti, tak mu budeme podobní aj v zmŕtvychvstaní. Veď vieme, že náš starý človek bol s ním ukrižovaný, aby bolo hriešne telo zničené, aby sme už neotročili hriechu. Lebo kto zomrel, je ospravedlnený od hriechu.“

Ale ak sme zomreli s Kristom, veríme, že s ním budeme aj žiť. Ved vieme, že Kristus vzkriesený z mŕtvych už neumiera, smrť nad ním už nepanuje. Lebo keď zomrel, zomrel raz navždy hriechu, ale keď žije, žije Bohu. Tak zmyšľajte o sebe aj vy: že ste mŕtvi hriechu a žijete Bohu v Kristovi Ježišovi.“

26. Evanjelium

Ako nás prokimen pripravuje k čítaniu apoštola, tak nás pieseň Aleluja vovádza k radosti, že o chvíľu k nám prehovorí sám Ježiš Kristus. Aleluja znamená Chváľte Pána.⁸⁰ M. Solovij píše: *„Aleluja je vo svojej podstate sviatočnou, radostnou a pochvalnou piesňou. Preto sa aj veľmi hodí pred čítaním svätého evanjelia. Evanjelium je dobrou zvesťou, je to radostná zvesť Kristovej náuky a milosti. Kniha evanjelia je symbolom Krista. Čítanie evanjelia je čítaním Kristovým slov. Preto je hymnus Aleluja pred čítaním evanjelia vyjadrením duchovnej radosti a privítania Krista, ktorý k nám prichádza v symbole svojho evanjelia.“⁸¹*

Počas okiadzania pred čítaním evanjelia sa kňaz modlí: *„Láskyplný Pane, rozsvieť v našich srdciach neuhasinajúce svetlo tvojho božského poznania a otvor náš duchovný zrak, aby sme chápali tvoju evanjelióvu náuku. Vlož do nás bázeň pred tvojimi prikázaniami, aby sme premáhali žiadosti tela, viedli duchovný život a vo všetkom zmyšľali a konali tak, ako sa to páči tebe.“⁸²*

Táto modlitba nám ukazuje obsah a dôležitosť, ktorú Cirkev dáva počúvaniu evanjelia, lebo pre ňu aj pre nás je to počúvanie samotného Krista. Preto, aby sme mohli s úctou a rozumom prijímať slová, ktoré budú vyslovené, sa na detských liturgiách nespieva, ale číta sa jasne a pomaly so zodpovedajúcou intonáciou v závislosti od monológu či dialógu, ktorý nám v tento deň ponúka Kristus.

Počas liturgie slávenej s krstom a myropomazaním kňaz číta Evanjelium podľa Matúša (28, 16 – 20):

„Jedenásti učenci odišli do Galiley na vrch, kam im Ježiš rozkázal. Keď ho uvideli, klaňali sa mu, no niektorí pochybovali. Ježiš pristúpil k nim a povedal im: «Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna, i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo

som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta".

Potom, ako všetci pozorne, stojac pri zapálených sviečkach a všetkých svetlách, si vypočuli samotného Ježiša Krista a povedali mu „Sláva tebe, Pane, sláva Tebe!“, kňaz sviatočne odnáša evanjeliár na oltár a vracia sa postaviac sa pred deti a rodičov, aby im predniesol kážeň na tému evanjelia vo forme vyučovania spolu s otázkami a odpoveďami detí.

Deti prerozprávajú základné body z evanjeliového čítania a toto sa stáva predmetom vyučovania s cieľom ukázať na obrazy a príklady zo života, ktoré môžu znázorniť v detskom srdci a vo fantázii zaujímavosť a pravdivosť tejto náuky. Deti môžu dostať domov úlohu na túto tému – môže to byť vykonanie nejakého dobrého skutku, napísanie či namaľovanie vlastného chápania Božieho slova.

27. Ekténia za novopokrsteného

Kňaz ukončuje liturgiu slova medzi veriacimi, pri krstiteľnici odkiaľ sprevádza veriacich v ekténii úpenlivých prosieb za práve pokrsteného: „*Modlíme sa za novoosvieteného Božieho služobníka (povie meno), aby sa zdokonaľoval vo viere čistého vyznania i vo všetkej zbožnosti i v plnení Kristových prikázani po všetky dni jeho života.*“⁸³

Ukončiac ekténiu úpenlivých prosieb kňaz môže ponúknuť veriacim ekténiu za katechumenov, ktorá v kontexte kresťanskej iniciácie získava symbolický misijný význam. Modlíme sa za nové povolania ku kresťanstvu, aby aj iní mohli zažiť takýto sviatok, ako sme my dnes prežili s celým zhromaždením, pri „kúpeli znovuzrodenia“.

M. Gogol' píše o tom takto: „*Hoci teraz počet tých, ktorí prijali svätý krst a patria k ohláseným, nie je veľký, jednako, ak sa každý z prítomných zamyslí, ako ďaleko je viera a skutky od viery a skutkov tých veriacich, ktorí v prvých storočiach kresťanstva boli hodni nazývať sa účastníkmi hodov lásky, keď vidí, že sa akoby niečo práve naučil – ohlasyvsja – od Krista, ale sám ešte nevošiel do jeho života, keď iba počuje jeho slová, ale nekoná podľa nich vo svojom živote, keď pocíti, že jeho viera je chladná a že mu chýba oheň všetko odpúšťajúcej lásky k svojmu bratovi, – lásky, ktorá*

roztápa tvrdosť srdca, keď – hoci pokrstený vodou v mene Krista – neobliekol si ešte znovuzrodenie ducha, bez ktorého je jeho kresťanstvo ničím, podľa slov samotného Spasiteľa: «Ak sa niekto nenarodí zhora, nemôže uzrieť Božie kráľovstvo» (Jn 3, 3), keď každý z prítomných si všetko toto uvedomí, – potom s pokáním sa postaví do radov ohlásených a na výzvu diakona: «Ohlásení čakatelia na krst, modlite sa k Pánovi», – z hĺbky svojho srdca povie: «Pane zmiluj sa».⁸⁴

28. Koná sa liturgia obety

Po modlitbách za veriacich kňaz prechádza do svätyne, kde odrieka modlitbu Cherubínskej piesne. Od tohto momentu do modlitby Otče náš, keď ide o kresťanskú iniciáciu, všetko sa riadi podľa liturgikona.

29. Vyznanie viery

Pred vyznaním viery sa kňaz obracia k ľudu slovami: *„Milujme druh druhá, aby sme mohli jednomyselne vyznávať Otca i Syna i Svätého Ducha, Trojicu jednodpodstatnú a nedeliteľnú.“* Vtedy deti a starší si podávajú ruky na znak spoločného života v Bohu, hovoriac „Kristus medzi nami“, aby každý mohol predniesť „Verím“ za seba samého osobitne, ale aby všetky hlasy tvorili spoločné „Verím“ Cirkvi. Počas krstu tak, ako počas vysviacky biskupa sa môže „Verím“ opakovať až trikrát.⁸⁵ Symbol viery sa číta, nespieva sa, aby ho mohli lepšie vnímať deti.

30. „Hore srdcia“

Kňaz po návrate k veriacim dvíha ruky a s ním všetky deti tiež dvíhajú ruky hore. Keďže ľud sa zúčastňuje na eucharistickom dialógu so slúžiacim kňazom, aj on dvíha ruky, aby vyjadril pripravenosť priniesť obetu svojho života spolu s Kristom na oltári počas posvätenia Baránka a čaše. M. Solovij píše, že kňaz: *„volá tak, ako kedysi volal Jeremiáš: «na dlaniach pozdvíhujeme srdcia do neba k Bohu» (Nar 3, 41), a tak, ako volal sv. Pavol ku svojim veriacim: «Myslite na to, čo je hore, nie na to, čo je na zemi!» (Kol 3,2). Inými slovami, liturgia nám pripomína, tak ako v Cherubínskej piesni, aby sme zabudli úplne na zem, preniesli sa myšlienkami do neba, zanechali všetky časné trápenia, problémy*

a pocity, všetku pozemskú bolesť. Dohora máme dvihnúť svoje srdcia, lebo práve sa začína prinášanie obety. Sv. Cypríán, nadväzujúc na naše slová, hovorí: «Keď začíname modlitbu, musíme byť bdeli a celým srdcom sa vkladá do nej. Nech od nás odstupia všetky telesné a svetské myšlienky a nech náš duch nemyslí na nič iné, iba na to, čo prosí. Teda aj kňaz pred modlitbou pripravuje myšlienky bratov tým, keď hovorí: «Hore srdcia!», aby ľudia, keď odpovedajú «Máme ich u Pána», mysleli iba na Pána.»⁴⁶

31. „Vzdávajme vďaky Pánovi“

Všetky deti, ako aj starší, skladajú ruky križom na prsiach a hlboko sa ukláňajú. Rehoľný kňaz M. Solovij píše, že: „Vzdávať vďaky Bohu, znamená prinášať mu eucharistickú obeť ako vďaku za dielo nášho vykúpenia.“ Ruky prekrížené na prsiach a hlboká poklona znamenajú pripravenosť ľudu k plnohodnotnej obete, teda k stotožneniu sa s obetou Krista. Sv. Cyril Jeruzalemský píše, že: „V skutočnosti máme ďakovať Bohu za to, že nás, nehodných, povolal ku takej veľkej milosti. Hoci sme boli jeho nepriateľmi, zmieril nás, darujúc nám milosť synovstva prostredníctvom Svätého Ducha [...]. Vzdávaním (Bohu) vďaky konáme dôstojný a spravodlivý skutok.“⁴⁷

32. „Otče náš“

Všetky deti sa držia za ruky. Protojerej G. Čisťakov píše: „Zvrat «Otče náš» obsahuje jedno slovo, ktoré nie je menej dôležité, ako slovo otec. Je to zámeno «náš», teda nie «môj». Tým, že nazýva Boha Otcom všetkých ľudí, Ježiš zdôrazňuje, že sme všetci bratmi. Kresťania – Arabi, aby na to nezabúdali, počas liturgie pred tým, ako začnú spievať modlitbu Otče náš, silne sa navzájom chytia za ruky, známi i neznámi, a až potom začínajú spievať.“⁴⁸

33. Uvedenie novopokrsteného do cirkvi

Teraz, keďže dieťa je už myropomazané a považuje sa za duchovne staršie, prijímajú ho medzi členov Cirkvi, aby mohlo pristúpiť k prijímaniu.

Hlavne kedysi existovali dva obrady vovedenia dieťaťa do chrámu: uvedenie matky a dieťaťa (vocerkoveňa) pred krstom

a prinesenia dieťaťa do chrámu po krste matkou. Obrad uvedenia sa kedysi vykonával pred krstom, lebo matka prinášala svoje dieťa do chrámu ešte nepokrstené. Bolo to požehnanie tejto účasti na zhromaždení, ako aj pre rodinu ako malú Cirkev. To, čo teraz nazývame uvedením do cirkvi, nim nie je, lebo dieťa už je pokrstené. Vhodnejšie by bolo hovoriť o vovedení do chrámu ako o pokračovaní paschálneho sprievodu, trojitého obchádzania okolo krstiteľnice.

Kvôli tomu, že dieťa patrí do kresťanskej rodiny, môže byť *vocerkovlenne*, neskôr pokrstené, myropomazané a vovedené do chrámu kvôli účasti na Eucharistii. Kvôli tomu, že osobnosť dieťaťa patrí do rodiny, ktorá je Božou inštitúciou pre rodenie detí, Cirkev rozširuje svoje požehnanie nie iba na matku, ale na celok, ktorý zahŕňa matku a dieťa, ktoré spolu s otcom tvoria jadro Cirkvi.

Tak, ako matka stotožňuje svoj život s dieťaťom tvoriac rodinu, aj Cirkev vidí svoju úlohu v obraze rodiny a tvorí veľkú rodinu kresťanských rodín. Tak, ako sa matka daruje dieťaťu a dieťa matke, aj kresťanské rodiny majú odovzdávať seba Cirkvi a Cirkev sa nachádza v plnosti v službe kresťanským rodinám. Niektorí si nevedia predstaviť plnohodnotný, jedinečný, rodinný a cirkevný život bez druhých.⁸⁹

Keďže kresťanská rodina patrí Cirkvi, potom dieťa, ktoré sa v nej narodí, patrí tiež Cirkvi, ktorá ju hneď vovádza do Cirkvi kvôli získaniu Božieho požehnanie a starostlivosti. Robí tak stotožňujúc a dopĺňajúc materstvo matky dieťaťa materstvom Bohorodičky a prinesením dieťaťa do Cirkvi, ako Jozef priniesol Ježiša do chrámu spravodlivému Simeonovi do náruče: *„Pane, Ty sám, ktorý ochraňuješ deti, požehnaj spolu s rodičmi a jeho krstnými rodičmi, pripočítaj ho do svojho svätého stáda duchovných oviec, aby sa nazývali podľa mena Kristovho.“*⁹⁰ Krstní rodičia – sú svojím spôsobom predstaviteľmi Cirkvi v rodine, ktorá je tiež bunkou Cirkvi.⁹¹

Takéto vovedenie je pripojené k procesijnému sprievodu novopokrstného k Eucharistii a začína sa od predsiene chrámu. Tu na znak vstúpenia človeka do Božieho kráľovstva kňaz naznačuje s dieťaťom v náruči tvar križa a hovorí: *„Boží služobník (alebo*

Božia služobníčka) (povie meno) sa vovádza do Cirkvi v mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Amen. "

Vtedy ho vovádza do chrámu a hovorí: „Vstúpi do tvojho domu, pokloni sa pred tvojím svätým chrámom.“⁹² Na tomto mieste sa dá vnímať radosť, slávnosť, sviatočnosť a správnosť pokloniť sa Pánovi a svojmu Bohu.

Uprostred chrámu hovorí: „Uprostred cirkvi ťa bude ospevovať.“⁹³ darujúc svoj život Bohu, idúc zo spoločenstvom k Eucharistii, k naplneniu Cirkvi na zemi.

Nakoniec kňaz kladie dieťa pri Kráľovských dverách, odriekajúc eschatologickú pieseň spravodlivého Simeona: „Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka v pokoji podľa svojho slova, lebo moje oči videli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov: svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu.“⁹⁴ Krstný sa trikrát klania, berie dieťa a vychádza do chrámu veriacich.

Keď je krstný chlapec, kňaz ho nesie cez Kráľovské dvere do svätyne a obchádza s novopokrsteným okolo oltára: „Na každom rohu novopokrstený bozkáva svätý stôl.“⁹⁵

A. Schmemman hovorí: „Krst nás privádza do Cirkvi; a Cirkev tým, že nás privádza ku Kristovej hostine, nás robí – hneď, na tomto svete, v tomto živote – účastníkmi a svedkami spásy, pripravenej Bohom a naplnenej v Kristovi.“⁹⁶

34. Eucharistia

Príchod človeka k Bohu sa prirodzene premieňa na krst. Krst vedie k získaniu božského daru – samotného Kristovho Ducha a cez Ducha samotného Krista. Kristov Duch získava svoju životnú „čistotu, jasnosť“ v človeku prostredníctvom dynamiky, ktorá ju doprevádza do svätyne svätých, ku „sviatosti jeho prozreteľnosti“.⁹⁷ Takým spôsobom sa v živote človeka konkrétne realizuje sviatosť sviatosti – Eucharistia, ktorá je uvedením do Cirkvi, k nebeskému šťastiu, do Božieho kráľovstva.

Prot. Alexander Schmemmann píše, že „Eucharistia má unikátny zmysel, ako sviatosť Cirkvi, teda bohoslužby, v ktorej a pre ktorú je Cirkev stále tým, čím je, javí sa, realizuje sa ako Kristovo telo a Chrám Svätého Ducha, ako uskutočnenie podstaty Božieho kráľovstva na tomto svete.“⁹⁸

Preto k svätému prijímaniu prístupujú: pokrstený, krstní rodičia, prirodzení rodičia a príbuzní, spoločenstvo spolu so všetkými deťmi. Najprv idú deti, ktoré môžu samostatne chodiť, prístupujú bez pomoci dospelých, (na rukách sa nesú iba nemluvňatá) aby sa spoločenstvo učilo, že prijímanie je vedomé a dobrovoľné rozhodnutie, ktoré je prejavom zodpovednosti za svoje skutky. Potom idú starší. Jedni aj druhí sa prežehnávajú, klaňajú sa, prekrížia si ruky a hovoria svoje meno.

R. Galadza píše: *„Kanonické právo pre východné cirkvi v spoločenstve s Rímom (Kánon 697) hovorí, že Eucharistia sa má udeľovať, ak je to možné, čo najskôr po krste a myropomazaní. V našej farnosti sa krst stále spája s božskou liturgiou. Po myropomazaní pokračuje zvyk božskej liturgie a pokrstený získava svätú Eucharistiu počas liturgie. Všetci, ktorí sú krstení, nielenže majú právo, ale dokonca sú povinní získať sväté Tajomstvá. Zahŕňa to tiež krstie nímľuvňat a detí. My stále prinášame pokrstené nemľuvňatka a deti ku svätým Tajomstvám. Ak je ich krst platný, potom to musí byť veľmi seriózna nevedomosť, ktorá zabráni nemľuvňatám a deťom prístup k Božiemu stolu a k požehnanému prijímaniu. Eucharistia je Chlebom života, a nemľuvňatá ju majú dostávať neustále, aby duchovne rástli.“*⁹⁹

Keďže Eucharistia tvorí Cirkev, je korunou každej sviatosti, každého uvedenia do Cirkvi, potom sa krst naplno dovŕšuje v Eucharistii. A. Schmemman píše: *„Ak podstata Cirkvi sa odkrýva v Eucharistii a cez Eucharistiu, ak je Eucharistia skutočne sviatosťou Cirkvi a nielen jednou z cirkevných sviatostí, potom vstup do Cirkvi je spojený aj s účasťou na Eucharistii, ktorá je skutočne naplnením krstu. Najlepšie je to možné vidieť, keď si všimnete pokrstených, ktorí vstupujú v procesii do chrámu, zlievajú sa zo zhromaždenými veriacimi a spolu s nimi prístupujú k účasti na eucharistickom slávení.“*¹⁰⁰ Ten istý autor pokračuje: *„Nová jednota [...] sa neobmedzuje iba ľuďmi [...] celé stvorenie – matéria a čas, zvuky a farby, slová i mlčanie – slávi a uctieva Boha a v tomto vyvyšovaní a uctievaní sa stáva znovu sebou – Eucharistiou sviatosťou jednoty, sviatosťou nového stvorenia.“*¹⁰¹

35. Umývanie novoosvieteného¹⁰²

Potom, keď je človek uvedený do Cirkvi sviatosťami krstu, myropomazania a Eucharistie, ho Cirkev posielala svedčiť o Božej láske do sveta. Tento obrad sa skladá z umývania, úklonu hlavy a postrihnutia.

Kedysi sa úkon umývania uskutočňoval osem dní po iniciácii novopokrsteného. Osem dní sa vysvetľovalo nasledovne: nedeľa vzkriesenia trvala jeden týždeň od Paschy do Antipaschy. A deň po nedeli – to je ôsmy deň. Vtedy privádzali nového člena Cirkvi pre to, aby bol posvätený za Kristovho vojaka. Teraz sa umývanie koná na konci božskej liturgie a končí sa Prepustením a mnoholitstviem.

Kňaz hovorí: K Pánovi pomodlime sa!

Kňaz pokračuje: „Ty, ktorý si služobníkovi svojmu skrze svätý krst daroval odpustenie hriechov a dal si mu život druhého narodenia: sám Vládca, Pane, dovoľ, aby svetlo Tvojej tváre vždy žiarilo v jeho srdci; chráň štít jeho viery pred nástrahami nepriateľa; ochráň nepoškvrnený a bezúhonný odev nesmrteľnosti, v ktorom je odetý; ochráň v ňom neporušiteľnú a duchovnú pečať Tvojej milosti a buď mu milostivý, tak ako nám, množstvom Tvojich štedrôt. Lebo dobrorečí sa a oslavuje prečisté a veľkolepé Tvoje meno, Otca i Syna i Svätého Ducha. Amen.“

Veriaci: Amen.

Kňaz: Modlime sa k Pánovi!

Kňaz pokračuje: „Pane, Bože náš, ty skrze kúpeľ dávaš nebeské osvietenie pokrsteným, ty si znovuzrodil svojho novopokrsteného služobníka (meno) vodou a Duchom a daroval mu odpustenie jeho dobrovoľných i nedobrovoľných hriechov, vlož naňho svoju všemohúcu ruku a ochraňuj ho podľa svojej milosti, zachovaj pevnú jeho istotu a z tvojej milosti mu daruj večný život.

Lebo ty si naše posvätenie a tebe vzdávame slávu, Otcu i Synu i Svätému Duchu, teraz i vždy i naveky vekov...“

Veriaci: Amen.

Kňaz: Pokoj všetkým.

Veriaci: I tvojmu duchu.

Diakon: Skloňte si hlavy pred Pánom.

Veriaci: Pred tebou, Pane.

Kňaz: „Ten, ktorý sa obliekol v teba, Krista a nášho Boha, sklonil pred tebou, ako aj my, svoju hlavu: ochraňuj ho, aby bol stále nepremožiteľným víťazom proti tým, ktorí jemu i nám márne spôsobujú protivtenstvá; urob z nás na konci víťazov, hodných nevädničieho venca. Lebo ty sa zmlúvaš a zachraňuješ a tebe vzdávame slávu s tvojím nekonečným Otcom a tvojím presväтым, dobrým životodárnym Duchom, teraz i vždycky i naveky vekov...”

Veriaci: Amen.

Kňaz dieťaťu rozopína pojas a plienku, namočí v čistej vode a kropí dieťa, hovoriac: „Ty si bol ospravedlnený, ty si bol osvietený (prosvieččený), ty si bol posvätený. Ty si bol obmytý menom Pána nášho Ježiša Krista i Duchom nášho Boha.”

Potom kňaz berie novú hubku s vodou, potiera jeho tvár s hlavou, hrud' i zvyšok hovoriac: „Ty si bol pokrstený, ty si bol osvietený, ty si bol myropomazaný, ty si bol posvätený. Ty si bol obmytý v mene otca i Syna i Svätého Ducha. Amen.”

Veriaci: Amen.

36. Postríhnutie v tvare križa¹⁰⁰

Postríhnutie vlasov na hlave krsteneho v tvare križa sa robí ako znak jeho zasvätenia Pánovi.

Čud: Pane, zmiluj sa.

Kňaz: „Pane, Bože náš, ty si človeka vyznamenal svojim obrazom, ty si ho stvoril z duchovnej duše a milostivého tela tak, aby telo slúžilo duchovnej duši. Ty si hlavu umiestnil na výsostiach a zhromaždil si v nej množstvo pocitov, ktoré sa navzájom neobmedzujú: ty, ktorý si vlasmi pokryl jeho hlavu, aby nebola ohrozená zmenou povetria: a všetky jeho časti si poukladal pre potreby človeka tak, aby vo všetkom vzdával vďaku tebe, dokonalému Umeľcovi.

Ty sám, Vládca, ktorý si nám prikázal prostredníctvom tvojej vyvolenej nádoby, apoštola Pavla, robiť všetko na tvoju slávu, požehnaj svojho služobníka (meno), ktorý ti prišiel ako prvému darovať odstrihnutý vlas svojej hlavy, požehnaj aj jeho krstných rodičov: a daj, nech sa podľa tvojho zákona učia slúžiť ti podľa tvojej vôle. Lebo ty si Boh milostivý a láskavý k ľuďom a my ti vzdávame slávu, Otcu i Synu i Svätému Duchu... naveky...”

Lud: Amen.

Kňaz: Pokoj všetkým.

Lud: I tvojmu duchu.

Diakon: Skloňte si hlavy pred Pánom.

Lud: Pred tebou, Pane.

Kňaz pokračuje: „*Pane, Bože náš, ktorý si krstným kúpeľom, posväcuješ Tvojom milosťou tých, ktorí veria v Teba, požehnaj toto dieťa a nechaj svoje požehnanie zostúpiť na jeho hlavu; tak ako si požehnal cez proroka Samuela kráľa Dávida, požehnaj i hlavu Tvojho služobníka (povie meno) mojou hriešnou rukou, zošli na neho Tvojho Svätého Ducha; aby dosiahnuc šediny staroby, Ti prinášal slávu a uvidel šťastie Jeruzalema po všetky dni svojho života. Lebo tebe patrí všetka sláva, česť a poklona Otcu i Synu i Svätému Duchu, i naveky...*“

Veriaci: Amen.

Kňaz postrihuje v tvare kríža novopokrsteného (to znamená na zátylku, čele a rovnako na ľavej i pravej strane hlavy, tak ako keby požehnával) a hovorí: „*Postrihuje sa Boží služobník (povie meno) v mene otca i Syna i Svätého Ducha.*“

Veriaci: Amen.

Kňaz (diakon) prednáša ekténiu, na ktorú veriaci odpovedajú trojitým „*Pane zmiluj sa*“.

„*Zmiluj sa nad nami Bože náš, podľa svojej veľkej milosti...*“

„*Ešte sa modlíme za všetkých pravoverných kresťanov.*“

„*Ešte sa modlíme za milosť, život, pokoj, zdravie a za spásu Božích služobníkov (povie mená) krstných rodičov tohto dieťaťa a za novoosvieteného Božieho služobníka (povie meno).*“

Veriaci: Amen.

Kňaz: „*Lebo, Ty si Boh milostivý a láskyplný k ľuďom a my Ti vzdávame slávu Otcu i Synu i Svätému Duchu, teraz i vždycky i na veky...*“

Veriaci: Amen.

Potom nasleduje prepustenie božskej liturgie.

37. Spoločenstvo veriacich spieva

1. Ty, drahé moje dieťa, v Kristovi pokrstené, Aleluja! (2); 2. Ži vo Svätom Duchu, ktorého Ti darujem, ži vo Mne a Ja budem

žiť v tebe; 3. Ty, drahé dieťa moje, pečat' Ducha, Aleluja! (2); 5. Ži vo Svätom Duchu, ktorého Ti darujem, ži Ty vo mne a Ja budem žiť v tebe.; 6. Ty, drahé moje dieťa, naplnené mojím Svetlom. Aleluja!¹⁰⁴

38. Ukončenie

Prostredníctvom prijatia sviatosti krstu a myropomazania sa človek stáva dospelým v Kristovi. Pre toto je človek hodný spoluúčasti celým svojim bytím s Ježišom. Cirkev cez spoločenstvo veriacich sprevádza pokrsteného na ceste ku Kristovi. Sviatosti sa chápu nielen rozumom (ktorý môže byť viac či menej dokonalým), ale aj duchom. Práve toto je tajomstvom, do ktorého nemôže človek preniknúť, ale sám Boh ho zjavuje človeku rôznymi spôsobmi. Preto existuje spoločenstvo, aby sa cez sviatosti a lásku vzájomne obohacovalo. Preto je potrebné chrániť symboliku, ktorú vypracovávali počas stáročí naši otcovia, lebo nám pomáha zachytiť nezachytiteľné a povedať slovami žalmistu: „*Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť? Pán je ochranca môjho života, pred kým sa mám strachovať?*“ (Ž 27, 1).

Iba takým spôsobom – spojením Kristovho uistenia o Kráľovstve a nesmrteľnosti s každodenným životom, iba spojením skutkov a viery, našej duchovnosti s našou liturgiou, môžeme byť šťastnými v Bohu. Pán „posilní náš úmysel, upevní nás vo viere, utvrdí v nádeji, zdokonali v láske, urobí nás čestnými členmi Krista.“¹⁰⁵ Dosahujeme jednotu človeka, jeho tela a duše, prostredníctvom kresťanskej iniciácie, ktorá zjednocuje všetok liturgický, teologický, duchovný život do jedného celku. Viera nás privádza k sviatosti, a jednako sviatosť nás vovádza do viery, nie iba ako vonkajšieho znaku neviditeľnej milosti, ale ako prvý krok reálneho života v Bohu, stáva sa tak cez pedagogiku Svätého Ducha, ktorá nám prináša vnímanie a chápanie nášho plnohodnotného života v neviditeľnom Bohu.

V tajomstve kresťanskej iniciácie, ako integrálnej časti božskej liturgie, sa ukazujú vzájomné vzťahy medzi vedou a vierou, medzi žiadosťou a naplnením svojej viery, medzi osobnou vierou a vierou spoločenstva v Otca, Syna a Svätého Ducha. Zúčastňujúc sa na bohoslužbe v chráme vynášame milosť, ktorú sme v ňom získali, pre bohoslužbu života. Pokračovaním chrámovej bohoslužby

v spoločnosti je názornosť v príprave a prijatí sviatosti, ako ju prežívame v tradícii Cirkvi a ako sa ju snažíme obnoviť pre človeka 21. storočia. Lebo tragédia súčasnej dekristianizácie, ktorá v podstate existovala stále, nie je v naplnení obradov, ale hlavne v jej intelektuálnom prijatí, v neochote prijať ich v často naivne šokujúcom rozmere, ako ich podáva Cirkev. Preto je potrebné, aby bohoslužby, vyučovanie a skúsenosť Cirkvi tvorili jednotu, neustále pre nás vychádzajúc zo sviatostí, ktoré sa začínajú krstom a končia v Eucharistii – táto cesta je aj kresťanskou iniciáciou. Tá je práve preto veľkolepou, lebo nás vovádza do Krista. On nám dáva pečať Ducha a sprevádza nás po ceste do večnosti tým istým spôsobom, akým sme ho získali vo sviatosti krstu. *Prosviščeňa*, ak je naplnené s láskou a v plnosti, ukazuje nám náš postoj k svetu, k Cirkvi, k večnosti. Takže – všetko toto nám prináša táto sviatosť, a preto má byť nasýtené tak, ako nám to odovzdala storočná modlitebná prax Cirkvi. Práve preto sa uskutočňuje spolu s eucharistickým stotožnením Cirkvi so svojou hlavou Ježišom Kristom, aby sme zomreli a vstali z mŕtvych ako Kristus a mohli sme spievať celým naším životom: „*Ktorí ste v Krista pokrstení, Krista ste si obliekli. Aleluja.*“¹⁰⁶

Preklad z ukrajinského jazyka: PhDr. Valéria Juričková
Spolupráca: Mgr. Michal Glevaňák